

Mô hình “Một dấu, một cửa” trong các cơ quan nội thuộc chính quyền TP.HCM

Luật gia LÊ VĂN CHẤN

Hiện nay, mô hình “Một dấu, một cửa” đang được áp dụng trong các cơ quan chính quyền của TP.HCM. Vậy “Một dấu, một cửa” là gì?

“Một cửa” có nghĩa là người dân chỉ phải đến một điểm, gặp một công chức để giải quyết một công việc cụ thể nào đó. Như vậy, để thực hiện cơ chế “Một cửa”, bộ máy hành chính phải tự giải quyết các mối quan hệ trong nội bộ với nhau không có sự hiện diện của người dân tại các khâu công việc trong quy trình thực hiện một nhiệm vụ hành chính nào đó. “Một cửa” trong quản lý nhà nước không đồng nghĩa với một địa điểm. Việc tập trung một số cơ quan vào một địa điểm chưa phải là đã giải quyết xong cơ chế “Một cửa”. Việc tập trung vào một địa điểm là cần thiết nhưng không có nghĩa là đã thực hiện được “Một cửa” mà quan trọng là phải tổ chức lại công việc để cho người dân chỉ phải qua một cửa để giải quyết công việc.

“Một dấu” có nghĩa là chỉ có một công sở giải quyết và chịu trách nhiệm pháp lý về một công việc hành chính nào đó. Mỗi dấu đồng nghĩa với một cơ quan công quyền. Do đó, để có được “Một dấu” thì phải giảm tối thiểu các cơ quan trong bộ máy hành chính chứ không phải chỉ đóng một dấu ở văn phòng nhưng vẫn còn rất nhiều chữ ký của thủ trưởng cơ quan khác. Như vậy, vấn đề “Một dấu” không chỉ là về mặt thủ tục hành chính mà chính là vấn đề cơ cấu tổ chức bộ máy hành chính nhà nước.

Do vậy, cần phải hiểu rõ: Những cơ quan nào là cơ quan nội thuộc, cơ quan nào là cơ quan ngoại thuộc, cơ quan nào là cơ quan liên thuộc, những tổ chức nào

thuộc cơ quan trung ương được tổ chức theo ngành dọc đặt tại địa phương, cơ quan nào là cơ quan trực thuộc Ủy ban nhân dân. Những cơ quan nào có thẩm quyền quyết định theo hệ thống “Lệ quyết” và cơ quan nào theo hệ thống thẩm quyền “Trực quyết”. Từ đó, chúng ta sẽ dễ dàng nhận ra việc “Một dấu, một cửa” có thể áp dụng cho những cơ quan nào.

Theo chúng tôi, chính quyền TP.HCM chỉ cần tập trung tối đa một số cơ quan chuyên môn nội thuộc chủ yếu nằm chung vào một tòa nhà trong một khuôn viên như:

1. Sở nội vụ
2. Sở tài chính
3. Sở kế hoạch và đầu tư
4. Sở thương mại
5. Sở tư pháp
6. Thanh tra
7. Văn phòng Hội đồng nhân dân và Ủy ban nhân dân
8. Trường cán bộ hành chính thành phố

Việc tập trung “Một dấu, một cửa” ở đây sẽ giải quyết công việc được nhanh chóng. Ngoài ra, chúng tôi còn đề nghị thiết lập thêm 3 cơ quan chuyên môn nội thuộc đó là Sở hành chính, Sở công vụ, Sở an ninh hành chính. Đây là các cơ quan có tính cách bắt buộc, nhiệm vụ các cơ quan này riêng biệt không chồng chéo, trùng lặp với Văn phòng Ủy ban nhân dân và Sở nội vụ.

Ví dụ: Một công dân cần xin giấy tờ thuộc loại Sở kế hoạch và đầu tư cấp, chỉ cần nộp đầy đủ hồ sơ và đúng theo quy định tại Sở hành chính và sau 10 ngày trở lại Sở này có ngay. Hoặc một công dân nộp đơn yêu cầu cấp phiếu lý lịch tư

pháp kèm theo bản sao hộ khẩu, giấy chứng minh nhân dân và nộp lệ phí 100.000 đồng tại Sở hành chính thì sau 20 ngày trở lại nơi này sẽ nhận phiếu lý lịch tư pháp mà không cần phải liên hệ với Sở tư pháp. Mọi loại giấy tờ liên quan đến cơ quan chuyên môn nội thuộc đều nộp tại Sở hành chính Ủy ban nhân dân thành phố và tùy theo từng loại giấy tờ quy định sẽ được hẹn trở lại nhận ngay không có tình trạng chậm trễ.

Trái lại, những cơ quan “nội thuộc” cấp huyện, quận của chính quyền TP.HCM cần tập trung nhiều cơ quan hơn nữa, vì vừa làm tham mưu giúp việc cho Ủy ban nhân dân huyện, quận vừa làm công tác hành chính của cơ quan chuyên môn ngành mình. Cơ quan “nội thuộc” cấp huyện, quận là cơ quan hành chính chuyên môn nằm bên trong và nằm chung một tòa nhà hay trong một khuôn viên chỉ có một cửa ra, vào được bao bọc tường rào chung quanh như:

1. Văn phòng Ủy ban nhân dân
2. Phòng hành chính (trong đó có Phòng tiếp công dân)
3. Phòng công vụ
4. Phòng an ninh hành chính
5. Phòng nội vụ
6. Phòng tài chính
7. Phòng kế hoạch
8. Phòng kinh tế
9. Phòng thương mại
10. Phòng thanh tra
11. Phòng tư pháp
12. Phòng giáo dục
13. Trường bồi dưỡng cán bộ
14. Phòng tài nguyên, môi trường
15. Phòng văn hóa - thể dục thể thao

Việc sắp xếp cơ quan nào là cơ quan nội thuộc được tổ chức theo đặc thù riêng của từng địa phương.

Những cơ quan này tập trung “Một dấu, một cửa” rất khả thi. Mọi giao dịch của công dân đối với các lĩnh vực trên chỉ cần tiếp xúc nộp và nhận giấy tờ tại Phòng hành chính Ủy ban nhân dân huyện, quận hay Sở hành chính Ủy ban nhân dân thành phố.

Các cơ quan nội thuộc này là cơ quan chuyên môn trực thuộc ủy ban

nhân dân theo hệ thống thẩm quyền "Lệ quyết" tức là những vấn đề chuyên môn đều do Ủy ban nhân dân quyết định, hoặc cơ quan chuyên môn sau khi đã xin ý kiến ngành cấp trên hay ngành dọc chỉ đạo xuống, cơ quan chuyên môn tham mưu đề xuất Ủy ban nhân dân ra quyết định. Nói cách khác, một trong những nhiệm vụ, quyền hạn của cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân là:

- Tham mưu, giúp Ủy ban nhân dân thành phố (hoặc Ủy ban nhân dân cấp huyện, quận thuộc thành phố) thực hiện chức năng quản lý nhà nước trong phạm vi thẩm quyền chuyên môn của mình.

- Trình Ủy ban nhân dân thành phố ban hành quyết định, chỉ thị về các lĩnh vực nhà nước được giao.

Trình Ủy ban nhân dân thành phố chương trình, biện pháp tổ chức thực hiện các nhiệm vụ cải cách hành chính nhà nước thuộc lĩnh vực quản lý nhà nước được giao.

- Hướng dẫn chuyên môn, nghiệp vụ về lĩnh vực quản lý của cơ quan chuyên môn cấp thành phố đối với cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân cấp huyện, quận.

Cơ quan ngoại thuộc là các cơ quan hành chính chuyên môn mà trụ sở cơ quan làm việc lúc nào cũng nằm ngoài khuôn viên tòa nhà trụ sở Ủy ban nhân dân thành phố, cơ quan ngoại thuộc là cơ quan trực thuộc ngành dọc về các quyết định chỉ thị, thuần túy chuyên môn của ngành mình. Cho nên, cần tranh thủ sự chỉ đạo của Ủy ban nhân dân thành phố những vấn đề quan trọng liên quan đến địa phương, đến ngành mình mới được thực hiện. Cơ quan ngoại thuộc có thể là:

1. Sở nông nghiệp và phát triển nông thôn
2. Sở công nghiệp
3. Sở xây dựng
4. Sở giao thông công chính
5. Sở tài nguyên và môi trường
6. Sở du lịch
7. Sở khoa học và công nghệ
8. Sở giáo dục và đào tạo
9. Sở y tế
10. Sở văn hóa thông tin

11. Sở thể dục thể thao
12. Sở lao động - thương binh và xã hội
13. Sở bưu chính viễn thông
14. Sở ngoại vụ
15. Sở quy hoạch kiến trúc
16. Cục thuế
17. Cơ quan kiểm lâm
18. Ban tôn giáo
19. Ban dân tộc
20. Ủy ban dân số, gia đình và trẻ em...

Cơ quan ngoại thuộc theo hệ thống thẩm quyền quyết định trực quyết, nhưng chịu sự chỉ đạo của Ủy ban nhân dân địa phương về mặt hành chính và tự mình quyết định trực tiếp công việc chuyên môn theo ngành dọc.

Ví dụ: Cục thuế thành phố ra quyết định xử phạt hành chính trong lĩnh vực thuế thẩm quyền chuyên môn phân cấp theo pháp luật.

Tuy nhiên, đối với cơ quan chuyên môn ngoại thuộc phải chịu song trùng lãnh đạo của ngành dọc chuyên môn và của Ủy ban nhân dân thành phố khi thực hiện công việc của mình. Do đó, việc áp dụng "Một dấu, một cửa" ở cơ quan chuyên môn ngoại thuộc phải khác với việc "Một dấu, một cửa" ở cơ quan nội thuộc. Bởi vì, đây là công việc hành chính chuyên môn khác với hành chính quản lý nhà nước. Một ví dụ về "Một dấu, một cửa" ở cơ quan chuyên môn ngoại thuộc như Cục thuế: Với hệ thống 3 tự: Tự khai - Tự tính - Tự nộp thuế "Tự kiểm tra - kiểm soát" thuế. Cơ quan thuế tổ chức 3 bộ phận: Bộ phận tuyên truyền và hỗ trợ đối tượng nộp thuế - Bộ phận trích thuế - Bộ phận kiểm tra, kiểm soát. Nhà doanh nghiệp sau khi gặp Phòng tự khai tự nộp hướng dẫn tờ khai, sau khi khai thuế và tự chịu trách nhiệm về số thuế của mình, nộp thuế qua Kho bạc Nhà nước. Như vậy, sẽ tránh được đi lại nhiều lần và tiếp xúc với bộ phận quản lý trực tiếp và các bộ phận khác. Việc khai báo thiếu sót sẽ được cơ quan thuế xử lý.

Như vậy, có thể thấy rằng, đối với cơ quan hành chính nhà nước có thẩm quyền chung, một mặt phụ thuộc cơ quan quản lý hành chính tại địa

phương, một mặt phụ thuộc vào cơ quan quản lý hành chính nhà nước có thẩm quyền chung cấp trên.

Cơ quan liên thuộc không phải là cơ quan chuyên môn nội thuộc và cơ quan chuyên môn ngoại thuộc của chính quyền đô thị TP.HCM. Cơ quan liên thuộc có thể là:

1. Ban quản lý các khu công nghiệp
2. Ban quản lý các khu công nghệ cao
3. Ban quản lý các khu kinh tế mở
4. Ban quản lý các khu kinh tế cửa khẩu
5. Các tổ chức sự nghiệp trực thuộc Ủy ban nhân dân TP.HCM.
6. Các tổ chức trực thuộc trung ương được tổ chức theo ngành dọc đặt tại TP.HCM.

Cơ quan hành chính nhà nước có thẩm quyền chuyên môn, một mặt phụ thuộc vào cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền chung cấp, mặt khác phụ thuộc cơ quan hành chính nhà nước có thẩm quyền chuyên môn cấp trên. Việc phụ thuộc hai chiều này bảo đảm sự thống nhất giữa lợi ích chung của cả nước với lợi ích của địa phương, giữa lợi ích ngành với lợi ích của tập thể.

Chính vì thế, tùy theo tình hình đặc điểm của vùng lãnh thổ, tùy theo đặc thù riêng của từng địa phương. Căn cứ điều kiện tự nhiên, dân số, tình hình phát triển kinh tế - xã hội và yêu cầu quản lý nhà nước ở địa phương. Cơ quan chuyên môn "nội thuộc" cấp chính quyền đô thị TP.HCM không có con dấu riêng cấp "Sở" mà sử dụng con dấu chung của Ủy ban nhân dân TP.HCM. Với sự ủy quyền của Ủy ban nhân dân thành phố thì cần tập trung vào một đầu mối và áp dụng cùng bên trong một trụ sở chung để làm việc hoặc trong một khuôn viên tùy theo điều kiện phòng ốc, nhà làm việc, sự thực hiện "Một dấu, một cửa" sẽ dễ dàng.

Tóm lại, vấn đề cải cách thủ tục hành chính, xây dựng chính quyền đô thị TP.HCM là một yêu cầu cấp bách rất thiết thực đối với cuộc sống đời thường của người dân, là đề tài cần tiếp tục nghiên cứu nhiều hơn nữa đối với các nhà cải cách hành chính ■